

MARATHI

Paper 4 Texts

9688/04

October/November 2019

2 hours 30 minutes

No Additional Materials are required.

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

An answer booklet is provided inside this question paper. You should follow the instructions on the front cover of the answer booklet. If you need additional answer paper ask the invigilator for a continuation booklet.

Answer **three** questions, each on a different text. You must choose **one** question from Section 1, **one** question from Section 2 and **one other**.

Write your answers in **Marathi**.

Dictionaries are **not** permitted.

You may **not** take set texts into the examination.

You should write between 500 and 600 words for each answer.

All questions in this paper carry equal marks.

सर्वप्रथम खालील सूचना वाचा

उत्तरपुस्तिका ही प्रश्नपत्रिकेत सामावलेली आहे. दिलेल्या उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावरील सूचनांचे पालन करा. सूचना मराठीतूनही खाली दिलेल्या आहेत. अधिक पृष्ठांची जरूरी असल्यास पर्यवेक्षकांकडे मागावीत आणि पृष्ठांचा क्रम चालू ठेवावा.

कोणतेही **तीन** प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्न हा वेगवेगळ्या पाठ्यपुस्तकांवर आधारित असावा. विभाग 1 मधून **एक** प्रश्न, विभाग 2 मधून **एक** प्रश्न व उरलेला **एक** प्रश्न कोणत्याही विभागातून सोडवा.

प्रश्नांची उत्तरे **मराठीत** लिहा.

शब्दकोषांचा वापर करण्यास **मनाई आहे**.

परिक्षेत पाठ्यपुस्तकांचा वापर करण्यास **मनाई आहे**.

प्रत्येक उत्तर **500** ते **600** शब्दांच्या मर्यादित असावे.

या प्रश्नपत्रिकेत प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण दिले आहेत.

उत्तरपुस्तिका भरण्यासाठी मराठीतून लिहिलेल्या सूचना या प्रश्नपत्रिकेच्या पृष्ठ क्रमांक २ वर पहा.

This document consists of **6** printed pages, **2** blank pages and **1** Insert.

उत्तरपुस्तिकेसाठी सूचना

उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावरील नमूद केलेल्या रिकाम्या जागा ठळक अक्षरात भरा.

गडद निळ्या अथवा काळ्या शाईच्या लेखणीने लिहावे. कृपया बारकोडवर काहीही लिहू नका.

उत्तरपुस्तिकेत तुमच्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. पृष्ठाच्या दोन्ही बाजूंचा वापर करा. प्रत्येक दोन उत्तरांच्या मध्ये दोन ओळी मोकळ्या सोडा.

तुम्ही लिहित असलेल्या उत्तराचा प्रश्नक्रमांक पहिल्या समासात लिहा.

Question	Part
1	ai
1	aii

तुम्ही लिहित असलेल्या प्रश्नाला जर उपप्रश्न असेल, उदा: 1a, तर उपप्रश्न क्रमांक, दुसऱ्या समासात लिहा.

अधिक उत्तरपृष्ठे क्रमशः वापरली असल्यास ती सर्व पृष्ठे उत्तरपुस्तिकेत एकत्र ठेवावीत.

BLANK PAGE

कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्न हा वेगवेगळ्या पाठ्यपुस्तकांवर आधारित असावा. विभाग 1 मधून एक प्रश्न, विभाग 2 मधून एक प्रश्न व उरलेला एक प्रश्न कोणत्याही विभागातून सोडवा.

विभाग 1

1 सार्थ श्री ज्ञानेश्वरी: संत ज्ञानेश्वर - अध्याय बारावा (ओवी क्रमांक 132-140)

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

- (a) अगा आत्मजेचां विषी । जिवु जैसा निरभिलाषी ।
 तैसा कर्मी अशेषी । निकाम होये ॥ 132 ॥
 वन्हीची ज्वाळा जैशी । वायां जाय आकाशीं ।
 क्रिया जिरों दे तैसी । शून्यामार्जी ॥ 133 ॥
 अर्जुना हा फलत्यागु । आवडे कीर असलगु ।
 परि योगामार्जी योगु । धुरेचा हा ॥ 134 ॥
 येणे फलत्यागें सांडे । तें तें कर्म न विरुढे ।
 एकचि वेळें वेळुझाडें । वांझें जैसी ॥ 135 ॥
 तैसें येणेंचि शरीरें । शरीरा येणें सरे ।
 किंबहुना येरझारे । चिरा पडे ॥ 136 ॥
 पै अभ्यासाचां पाउटीं । ठाकिजे ज्ञान किरीटी ॥
 ज्ञानें येईजे भेटी । ध्यानाचिये ॥ 137 ॥
 मग ध्यानासि खेंव । देती आघवेचि भाव ।
 तेव्हां कर्मजात सर्व । दूरी ठाके ॥ 138 ॥
 कर्म जेथ दुरावे । तेथ फलत्यागु संभवे ।
 त्यागास्तव आंगवे । शांति सगळी ॥ 139 ॥
 म्हणोनि यावया शांती । हाचि अनुक्रम सुभद्रापती ।
 अभ्यासुचि प्रस्तुतीं । करणें एथ ॥ 140 ॥

- (i) वरील ओव्यांमध्ये भगवान श्रीकृष्ण निष्काम कर्माची तुलना कशाशी करतात?
- (ii) वरील ओव्यांनुसार फलत्याग कसा करणे अपेक्षित आहे?

अथवा

- (b) अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या अभंगांच्या आधारे बाराव्या अध्यायातील भक्तिमार्गाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

2 सार्थ श्री तुकारामाची गाथा – संत तुकाराम (अभंग क्रमांक 1364–1366)

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

(a) तुम्ही तरी वो श्रीपती । माझी बहु हीन याती ॥
दोघे असों एके ठायीं । माझा माथा तुझे पार्यीं ॥
माझ्या दीनपणा पार । नाहीं बहू तूं उदार ॥
तुका म्हणे पांडुरंगा । मी ओहोळ तूं गंगा ॥ 1364 ॥

मी याचक तूं दाता । काय सत्य पाहों आतां ॥
म्यां तों पसरिला हात । करीं आपुलें उचित ॥
आम्ही घ्यावें नाम । तुम्हां समाधान काम ॥
तुका म्हणे देवराजा । वाद खंडीं तुझा माझा ॥ 1365 ॥

तुझे पोटीं ठाव (वाव) । व्हावा ऐसा माझा भाव ॥
करीं वासनेसारिखें । प्राण फुटे येणें दुःखें ॥
अहंकार खोटे । वाटे श्वापदांचीं थाटें (श्वापदांचे थाटे) ।
तुका म्हणे आई । हातीं धरुनि संग देई ॥ 1366 ॥

(i) वरील अभंगांच्या संदर्भात, संत तुकारामांनी कोणता विरोधाभास दाखवला आहे?

(ii) या ठिकाणी संत तुकाराम 'आई'ला कोणती विनंती करतात?

अथवा

(b) अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या अभंगांच्या आधारे संत तुकारामांच्या भक्तीमार्गाचे महत्त्व सोदाहरण स्पष्टीकरण करा.

3 उषःकाल होता होता: सुरेश भट

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

(a) उषःकाल होता होता काळरात्र झाली
अरे, पुन्हा आयुष्यांच्या पेटवा मशाली

आम्ही चार किरणांचीही आस का धरावी
जे कधीच नव्हते त्याची वाट का पहावी
कसा सूर्य अंधाराच्या वाहतो पखाली
अरे, पुन्हा आयुष्यांच्या पेटवा मशाली

तिजोऱ्यात केले त्यांनी बंद स्वर्ग साती
आम्हांवरी संसारची उडे धूळमाती
आम्ही ती स्मशाने ज्यांना प्रेतही ना वाली
अरे, पुन्हा आयुष्यांच्या पेटवा मशाली

उभा देश झाला आता एक बंदिशाळा
जिथे देवकीचा पान्हा दुधाने जळाला
कसे पुण्य दुर्दैवी अन् पाप भाग्यशाली
अरे, पुन्हा आयुष्यांच्या पेटवा मशाली

धुमसतात अजुनी विझल्या चितांचे निखारे
अजुन रक्त मागत उठती वधस्तंभ सारे
आसर्वेच स्वातंत्र्याची अम्हाला मिळाली
अरे, पुन्हा आयुष्यांच्या पेटवा मशाली

(i) 'काळरात्री'ची उपमा कोणाला दिली आहे?

(ii) 'बंदिशाळे'तील समाजाचा उल्लेख कोणत्या संदर्भात केला आहे?

अथवा

(b) कवी सुरेश भट या ठिकाणी कोणते मुख्य संदेश देतात?

विभाग 2

4 'ती फुलराणी' – पु. ल. देशपांडे

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

(a) 'ती फुलराणी' या नाटकातील प्रोफेसरांची व्यक्तिरेखा उदाहरणांद्वारे स्पष्ट करा.

अथवा

(b) 'ती फुलराणी' या नाटकात पु. ल. देशपांड्यांनी शेवटी कोणती कलाटणी दिली आहे?

5 मराठी लघुकथा – कथा संग्रह

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

(a) वि. स. खांडेकरांच्या 'मुके प्रेम' या कथेतल्या दुःखी पोस्टमनच्या जीवनातल्या सुखावह क्षणाचे वर्णन करा.

अथवा

(b) लेखक जी. ए. कुलकर्णी यांची 'राधी' ही एक शोकांतिका आहे याचे स्पष्टीकरण करा.

6 'पावनखिंड' – कादंबरी – रणजित देसाई

विभाग (a) किंवा विभाग (b) निवडा.

(a) "पावनखिंड" या कादंबरीच्या आधारे बाजी प्रभू देशपांड्यांच्या अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वाचे विश्लेषण करा.

अथवा

(b) 'पावनखिंड' या ऐतिहासिक कादंबरीत बाजी प्रभू देशपांड्यांनी आपल्या शौर्याची परिसीमा कशा प्रकारे गाठली ?

BLANK PAGE

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

To avoid the issue of disclosure of answer-related information to candidates, all copyright acknowledgements are reproduced online in the Cambridge Assessment International Education Copyright Acknowledgements Booklet. This is produced for each series of examinations and is freely available to download at www.cambridgeinternational.org after the live examination series.

Cambridge Assessment International Education is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of the University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which itself is a department of the University of Cambridge.